
Caseous lymfadenitis (CL) bij Het Drents Heideschaap en Schoonebeeker

Samenvatting project

Datum: 30-9-2022
Uitvoerende partij: Royal GD
Gesubsidieerd door: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

---

Samenvatting

Na het aantonen van *Corynebacterium pseudotuberculosis* op één schapenbedrijf met Drents Heideschappen en Schoonebeekers werd door middel van bloedonderzoek drie bedrijven met Drents Heideschappen en Schoonebeekers ernstig verdacht van caseous lymfadenitis (CL). Deze bevindingen zijn aanleiding geweest voor de Nederlandse Fokkersvereniging het Drents Heideschaap (NFDH) om haar leden te adviseren geen dekrammen aan te voeren en dit jaar enkel nog op het bedrijf aanwezige rammen in te zetten voor de fokkerij. Indien geen geschikte rammen aanwezig zijn op een bedrijf is door de NFDH geadviseerd om op dat bedrijf niet te fokken in het dekseizoen van 2021. In mondelinge afstemming tussen Royal GD, NFDH en de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) is in het najaar van 2021 door GD een projectplan opgesteld en ingediend bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

De doelstelling van het project is om een inventarisatie uit te voeren naar de mate van voorkomen van CL op bedrijven met Drents Heideschappen en Schoonebeekers, en een risico-inventarisatie op populatieniveau op te leveren. Op basis van de uitkomsten daarvan vindt een gedetailleerde invulling plaats van het plan van aanpak om CL te bestrijden. CL is een zogenaemde zoönose. Omdat meerdere houders binnen de NFDH met hun bedrijf een publieksfunctie hebben heeft een inventarisatie van de zoönotische risico's van CL, in samenspraak met een arts-infectieziekten van de GGD regio Utrecht, plaatsgevonden. Afvoer van geïnfecteerde dieren en beperkte mogelijkheden om in 2021 te fokken vanwege bovengenoemd fokadvies, maakt de kwetsbare status van deze zeldzame schapenrassen nog kwetsbaarder. Om in 2022 weer gericht te kunnen fokken benadrukken de NFDH en de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) dat voor de start van het dekseizoen van 2022 duidelijk moest zijn wat de CL-situatie binnen de Drents Heideschappen en de Schoonebeekers is.

De communicatie binnen het project is in samenwerking met de NFDH en SZH gericht op leden van de NFDH en hun eigen dierenarts. Houders is gevraagd om deel te nemen aan het project en om een enquête in te vullen. De enquête omvatte vragen over diercontacten, verschijnselen CL, andere dieren, dekken en toestemming voor toegang tot I&R gegevens. Vervolgens zijn op basis van de diercontacten, bedrijfsomvang en aanwezigheid van verschijnselen van CL bedrijven gecategoriseerd in laag of midden-hoog risico bedrijven. De midden-hoog risico bedrijven zijn gevraagd om klinische inspectie (voor scheren) uit te voeren door eigen dierenarts en laag risico bedrijven om de houders zelf inspectie te laten doen. Na het scheren zijn de deelnemers benaderd om zelf een klinische inspectie uit te voeren en bij verdenking contact op te nemen voor een tweede inspectie door eigen dierenarts. Er hebben 91 van de 161 aangeschreven UBN's van leden van de NFDH deelgenomen aan het project. Er zijn 73 UBN's geselecteerd als midden-hoog risico. Hiervan hebben er 59 UBN's een eerste inspectie en drie van deze 59 UBN's een tweede inspectie laten uitvoeren door eigen dierenarts. Op basis van de uitkomsten van de klinische inspecties, het klinisch onderzoek en nadere diagnostiek is CL niet aangetoond.

De contactstructuuranalyse is uitgevoerd op basis van 81 UBN's die GD toestemming hebben verleend om hun gegevens ten behoeve van deze analyse te gebruiken. De contactstructuuranalyse laat zien dat er relatief veel dierbewegingen zijn in absolute aantallen schapen als ook in contacten tussen koppels. Meer dierbewegingen worden geconstateerd bij NFDH leden met andere schapenrassen. Dit hoge aantal contacten en contacten met koppels buiten de vereniging vergroot het risico op in- en versleep van infectieziekten waaronder CL. Importdieren zijn beperkt aanwezig, maar vanwege het veelvuldig voorkomen van CL in omliggende landen is aandacht voor maatregelen rondom preventie van insleep van belang.

Op basis van de resultaten van de NFDH-deelnemers aan dit project zijn geen aanwijzingen voor het wijder verspreid voorkomen van CL binnen de vereniging gevonden. Dit betekent dat er ook geen aanwijzingen zijn gevonden voor het voorkomen van CL in de rammenpopulatie van de deelnemers aan dit project. Dit zijn gunstige uitkomsten welke perspectief bieden voor het fokken met Drents Heideschapen en de Schoonebeekers in het aankomende dekseizoen. Op basis van de contactstructuuranalyse blijkt dat vanwege dierbewegingen, import en aanwezigheid van geiten, houders zich bewust moeten zijn van mogelijke (her)introduktie binnen de populatie. Het belang van quarantainemaatregelen na aanvoer, klinische inspectie en -onderzoek en aanvullende diagnostiek zijn groot. Daarnaast dient ook een kanttekening bij deze gunstige uitkomsten gemaakt te worden. Het verkregen beeld over het voorkomen van CL binnen de NFDH en de uitkomsten van de risico-inventarisatie is niet volledig, aangezien een deel van de leden van de NFDH niet heeft geparticipeerd en/of toestemming heeft verleend voor het gebruik van de I&R-gegevens ten behoeve van de contactstructuuranalyse.

CL is een zoönose waarbij er mogelijk risico's verbonden zijn met publieksfunctie en personen die direct en indirect contact hebben met CL besmette koppels. GD heeft samen met een arts-infectieziekten van GGD regio Utrecht op basis van een literatuurstudie een communicatie advies rapport opgesteld voor besmette bedrijven. Uit deze literatuurstudie blijkt dat beroepsmatige betrokkenen het grootste risico lopen en dat indirect contact ook een risico, hetzij beperkt, is voor overdracht van CL naar de mens. Om deze redenen wordt gesteld dat publieksfunctie en een CL-besmetting niet samen gaan. Er dienen geen rauwmelkse producten en onbehandelde wol verhandeld te worden aan consumenten. Het risico op besmetting kan beperkt worden door bewustzijn te creëren onder erfbetreders en (huis)artsen, gepaste hygiëne maatregelen te treffen en bestrijding van CL toe te passen binnen besmette koppels. Slachthuizen dienen via het Voedsel-Keten-Informatieformulier (VKI) en persoonlijk contact te worden ingelicht wanneer dieren uit besmette koppels voor de slacht worden aangeboden.